

Stockholm 2015-12-02

Justitieutskottets delegationsresa till Oslo den 7-9 september 2015

Inledning

Justitieutskottet har beslutat att med delegation besöka Oslo, Norge, den 7-9 september 2015. Resans syfte har av utskottet fastställts enligt följande.

Syftet med utskottets resa är att fördjupa sig i olika frågor rörande sexualbrott, domstolsprocessen, kriminalvård och arbetet mot terrorism. Några av de frågor som närmare kommer att studeras är hur man hanterar problemet med medborgare som strider för terroristorganisationer utomlands, erfarenheter av oaksamhetslagstiftning vid sexualbrott, häktningstider och restriktioner samt försök med särskilda narkotikadomstolar.

Reseberättelse

Ett av syftena med resan var att delegationen skulle få bättre kunskap om hur norska myndigheter arbetar mot terrorism. Efter den inledande informationen på svenska ambassaden i Norge, ledd av Sveriges ambassadör i Norge Axel Wernhoff, informerade representanter från Oslo kommun och Oslo polisdistrikt om bl.a. samarbetsmodellen SaLTo. SaLTo etablerades i Oslo år 2006 i syfte att förebygga ungas kriminalitet och alkoholmissbruk. Modellen innebär ett samarbete mellan Oslo kommun och polisen och organisationen har kommit till användning både vid förebyggande av s.k. fremmedkrigere (norska medborgare som strider utomlands) och i arbetet med personer som antas ha kommit tillbaka till Norge efter att ha deltagit i strider utomlands. För att sprida information och hjälpmedel i arbetet mot terrorism har två webbplatser utformats; www.salto.oslo.no och www.radikalisering.no. Arbetet mot terrorism diskuterades vidare vid mötet med tjänstemän från justitiedepartementet och vid mötet med Politiets sikkerhetstjeneste (PST) samt med utbildningsprogrammet Dembras undervisningsledare. Delegationen gjorde även ett uppskattat och känslostarkt besök på det nyligen öppnade 22 juli-sentret som innehåller en utställning om terrorangreppen den 22 juli 2011.

Ett annat syfte med resan var att delegationen skulle få ta del av Norges erfarenhet av oaktsamhetslagstiftningen vid sexualbrott. Detta berördes vid flera av besöken. På Oslo statsadvokatämbete togs delegationen emot av stadsadvokaten (åklagare) Aina Mee Ertzeid som informerade om Norges kriminalisering av grov oaktsam våldtäkt och gav exempel på fall där bestämmelsen, som infördes år 2000, har tillämpats. Delegationen upplystes om att bestämmelsen inte har använts i någon större omfattning men att den bedömts ha en viktig uppgift att fylla och därför kommer att överföras när Norge den 1 oktober 2015 får en ny strafflag. Det fördes även samtal kring frågor som är relevanta för den pågående utredningen om den svenska våldtäktslagstiftningen där bland annat samtyckesreglering och oaktsamhetslagstiftning övervägs. Oaktsamhetslagstiftningen diskuterades även vid besöket på justitiedepartementet, Kriminalpolisens (Kripos) våldtäktsgrupp och på Oslo tingsrätt. Vid besöket på Kripos redogjordes för ett projekt som bl.a. syftade till att förbättra utredningen av våldtäkter och till att identifiera brott där gärningsmannen använt sig av liknande tillvägagångssätt för att kunna hitta eventuella seriebrottslingar. Projektgruppen redogjorde även för en sådan utredning.

Delegationen mötte vidare tjänstemän hos Sivilombudsmannen som bl.a. informerade om deras ”forebyggingsenhet” som arbetar med att förebygga tortyr och omänsklig behandling vid frihetsberövanden. Enhetens mandat följer av tilläggsprotokollet till FN:s tortyrkonvention.

En annan viktig fråga som diskuterades under resan var Norges arbete mot återfall i narkotikabrott. Både vid besöket på Oslo tingsrätt och vid mötet med professor Sturla Falck informerades delegationen om Norges försöksverksamhet Narkotikaprogram med domstolskontroll. På Oslo tingsrätt berättade sorenskriver (jämförbart med svensk lagman) Geir Engebretsen och hans medarbetare om försöksverksamheten från en domares perspektiv. I korthet innebar försöksverksamheten att en alternativ påföljd, som bl.a. innebar återkommande möten med domstolen under den tid som narkotikabehandlingen pågick, kunde ådömas under förutsättning att den dömde samtyckte. Domarna vid Oslo tingsrätt uppgav att erfarenheten av försöksverksamheten var mycket positiv men att en brist var att tillgången till försöksverksamheten begränsades till dem som hade sitt fasta boende inom ett visst område. Professor Sturla Falck uppgav att resultatet varierade mycket mellan de platser där försöksverksamheten hade pågått och att underlaget var för litet för att några säkra slutsatser skulle kunna dras men att utvärderingen enligt hans uppfattning tydde på att narkotikaprogrammet gav ett positivt resultat i fråga om antalet återfall i narkotikabrott.

Delegationen bjöds även på middag hos ambassadören Axel Wernhoff. Under middagen diskuterades bl.a. skyddsåtgärder för våldsutsatta kvinnor i Oslo. Inbjudna gäster var Inger Lise W Larsens, daglig leder för Oslo Krisesenter, Mads

Andenæs, professor på universitetet i Oslo, och Jørn Holme, Riksantikvarie, jurist och f.d. chef för PST.

Delegationens sammanfattande bedömning är att resan till Oslo sammantaget uppfyllde det på förhand uttalade syftet med resan.

BILAGA 1

Justitieutskottets delegation

Annika Hirvonen (MP), vice ordförande, delegationsledare

Susanne Eberstein (S)

Elin Lundgren (S)

Sanne Eriksson (S)

Utöver dessa deltog två tjänstemän från justitieutskottets kansli

BILAGA 2

Program för justitieutskottets besök i Oslo den 7-9 september

Söndag den 6 september

19.25 Ankomst Oslo

Måndag den 7 september

09.00 Transport till Sveriges ambassad

09.15-10.15 Briefing på ambassaden

10.30-12.00 Möte med Oslo kommun och polisdistrikt

Tema: Ove Kristofersen, Oslo kommun och Andreas Korvalan, Oslo polisdistrikt, berättar om samarbetsmodellen SaLTo.

12.00-13.15 Lunch i egen regi

13.30-14.25 Möte med statsadvokat (åklagare) Aina Mee Ertzeid, Oslo statsadvokatämbete

Tema: Norges erfarenheter av oaktsamhetslagstiftningen vid sexualbrott och hur bestämmelserna fungerar.

14.35-15.30 Besök hos Civilombudsmannen

Tema: en allmän orientering om myndighetens verksamhet samt om den nyinrättade förebyggandeenheten ges av kontorschef Eivind Sveum Brattegard och seniorrådgivare Ingvild Lovise Bartels

19.00 Middag i ambassadörens residens

Inbjudna gäster: Mads Andenæs, Professor, Universitetet i Oslo, Jørn Holme, Riksantikvarie, jurist och f.d. chef för PST och Inger-Lise W Larsen, daglig leder Oslo krisesenter.

Tisdag den 8 september

09.30 Transport till justitiedepartementet

10.00-12.00 Möte på justitiedepartementet med statssekreterare Jöran Kallmyr, följt av möte med berörda tjänstemän

Teman: Arbetet med att motverka radikaliserings och lagstiftning gällande norska medborgare som strider utomlands, norska erfarenheter av oaktsamhetslagstiftning vid sexualbrott, erfarenheter av försöksverksamhet med snabbspår/snabbdomstol (hurtigdomstol) och narkotikadomstol samt arbetet med strategin om våld mot kvinnor.

12.00-12.45 Lunch i egen regi

13.00-15.00 Besök vid Oslo tingsrätt

Teman: Erfarenheter av försöksverksamhet med narkotikadomstol och av försöksprojektet med snabbdomstol; hur domstolen arbetar med anonyma vittnen; hur den norska oaktsamhetslagstiftningen vid sexualbrott fungerar ur ett domstolsperspektiv.

15.15-16.30 Besök på 22-juli senteret

Det nyligen öppnade 22 juli-senteret ligger i Høyblokka i regeringskvarteren och innehåller en utställning som berättar historien om terrorangreppen den 22 juli 2011. Här finns också information om planeringen och byggandet av de nya regeringskvarteren.

Onsdag den 9 september

08.45 Transport till Sirius

09.00-10.00 Möte med professor Sturla Falck, Statens institut for rusmiddelforskning (Sirus)

Tema: Professor Falck har nyligen genomfört en utvärdering av ”Narkotikaprogram med domstolskontroll”. Presentation av denna följt av frågor.

10.30-11.30 Möte med Dembra – demokratisk beredskap mot rasism och antisemitism

Tema: Peder Nustad, undervisningsledare vid HL-senteret, ger en presentation om utbildningsprogrammet Dembra.

11.30-12.30 Lunch i egen regi

13.00-14.15 Möte hos Politiets sikkerhetstjeneste (PST)

Tema: Kontorschef Bjørn Baasland om hur PST arbetar med att motverka radikaliseringsproblematiken kring ”fremmedkrigere” (norska medborgare som strider utomlands).

14.30-15.30 Möte med Kripos (kriminalpolisen) våldtäktsgrupp

Tema: Harald Skjønsvoll, politioverbetjent och projektledare för våldtäktsgruppen ger en presentation om bakgrunden för upprättandet av våldtäktsgruppen, hur den fungerar idag och

utmaningar med våldtäktsfall i Norge samt en orientering om
oaktsam våldtäkt.

16.56 Avresa från Oslo